

POSUDEK OPONENTA_BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

AUTOR PRÁCE: Jana Zábojníková

NÁZEV PRÁCE: Antropologické vlivy, které vedou ke snížení počtu populací žraloků, a z toho vyplývající ohrožení diverzity oceánů

OBOR STUDIA: Mezinárodní rozvojová a environmentální studia

AUTOR POSUDKU: Mgr. Ľuboš Slovák, Ph.D.

1. HODNOCENÍ OBSAHOVÉ STRÁNKY PRÁCE	
Logická stavba práce směřující k splnění stanoveného cíle práce (resp. zodpovězení výzkumných otázek)	C
Adekvátnost a náročnost metodologie a použitých metod	E
Obsahová úroveň práce (věcná a faktická správnost, interpretace fenoménů a vztahů, odborná terminologie)	D
Hloubka zpracování tématu, schopnost argumentace a kritického myšlení	F

Zdůvodnění hodnocení obsahové stránky práce:

Předkládaná práce si klade za cíl analyzovat vlivy lidské činnosti na populace žraloků v kontextu role těchto paryb v oceánských ekosystémech a z nich vyplývající důsledky pro biodiverzitu oceánů. Autorka si v úvodu práce **jasně stanovuje výzkumné otázky** a následně stručně ale jasně a přehledně ustavuje **metodu** své práce, kterou **nazývá „analytickou rešerší“**. Struktura práce obecně **sleduje** vytyčené **cíle a vede k zodpovězení výzkumných otázek**. Práce je tematicky zajímavá a oborově relevantní.

Při detailnějším pohledu se ale ukazuje, že práce je **rozsahově výrazně nevyvážená**. Je pravda, že největší objem práce je věnován přímo výzkumným otázkám, což je dobře. Navzdory tomu, dát vedle sebe 14-stranovou kapitolu 4, 2-stranovou kapitolu 5 a 1-stranovou kapitolu 6, působí jaksí neadekvátně. Možná by tomu stačila jen lepší restrukturační. Zároveň, také v hlavních „obsahových“ kapitolách jsou některé části silně nevyvážené (třeba jen jeden odstavec z jednoho zdroje u zvukového znečištění).

Po obsahové stránce autorka více-méně **dobře a fakticky správně přebírá informace ze zdrojů** (nakolik jsem to schopen posoudit). Práce shromažďuje celkem **velké množství zajímavých informací** relevantních ke svému tématu.

Autorka se ale bohužel **ztrácí v terminologii** a to i naprosto základní. Fytoplankton je několikrát zařazen do říše živočichů (navzdory svému sugestivnímu názvu), žraloci jsou několikrát označeni za ryby (i když jde o paryby), hotspot je přeložen mechanicky jako „horká lokalita“. Ostatně i samotný název práce: domnívám se, že v něm mělo být „antropogenní“ místo „antropologický“. Práce nepracuje se žádnou antropologickou literaturou, ale vskutku se zaměřuje na vlivy lidské činnosti na žraloky.

Největší obsahovou slabinou práce je ale jednoznačně hloubka zpracování a s tím související metodologie. Autorka sice píše, že ji jde o

analytickou rešerši, jak je ale častým nešvarem, **práce je místo toho kompilátem**. Jediný náznak analytické práce je v případové studii Jižní Afriky (kap. 7), kde jsou konfrontovány dvě, resp. tři vědecké studie. I zde je však minimum skutečné vlastní práce, spíš jsou jednotlivé studie jen postupně rozsáhle převyprávěny, včetně vztažení k sobě navzájem, které nalezneme přímo v nich. Přesto, alespoň na jednom místě se autorka pokusila k sobě navzájem vztáhnout několik zdrojů. V rešeršní práci by však takovýto postup měl být jedním se základních kamenů – měla by to dělat v celé práci, pořád.

Práce tedy kompiluje informace z nalezených odborných zdrojů, **bez** jakéhokoliv **kritického odstupu**, **analytického** zanoření do větší hloubky, či vlastního komentáře. Jediné, čeho se dočkáme, je **syntéza v** (poněkud nelogicky nazvané) **kapitole 8**. Tato kapitola je naopak **napsaná hezky** a vidíme na ní, že autorka se dokáže nad zjištěními samostatně zamyslet. O to víc pak zamrzí, že tímto způsobem nenapsala celou práci – ač by možná pořád možná nešlo o analýzu, alespoň by byl text výsledkem vlastní tvůrčí práce.

Těžko soudit, jestli autorka nepochopila metodu (analytické) rešerše, nebo jí jen nikdo nevysvětlil, co taková práce obnáší a nikdy žádnou kvalitní rešerši nečetla. Přesto nemůžu hodnotit lépe, neboť hloubka zpracování a úroveň vlastní tvůrčí práce ve výsledku podle mě neodpovídá nárokům na akademickou práci.

2. HODNOCENÍ PRÁCE SE ZDROJI	
Věcná úroveň práce se zdroji, kvalita a množství relevantních zdrojů	B
Formální úroveň práce se zdroji	F

Zdůvodnění hodnocení úrovně práce se zdroji:

Zdroje použité v práci jsou obecně při zběžném pohledu **kvalitní a relevantní** (nakolik dokážu posoudit), práce pracuje zejména s odbornými **články z akademických časopisů**, z velké části velmi **aktuálními**. Informace z nich jsou přebírány obvykle celkem dobře.

To je ale možná paradoxně vedlejší důsledek způsobu, jakým text s těmito informacemi pracuje, a který je naopak naprosto nevhodný. Práce je **tvořena stylem „koláž“**, kdy jsou jednotlivé úseky textu (obvykle délky jednoho odstavce) postaveny obvykle na jednom zdroji a nalepené za sebe. Jde také o velmi častý nešvar závěrečných prací. Akademická práce by měla být tvořena vlastním převyprávěním toho, co autorka zjistila při studiu literatury, a zdroji by měla být jen *podložena*. Opět tedy absolutně **schází už zmíněná tvůrčí odborná činnost** (která by zároveň lépe umožňovala ten již zmíněný kritický odstup a analýzu). Obzvlášť v době generativní AI je už naprosto nesmyslným mařením času (autorky i oponenta) psát takovéto texty.

Formálně je však ještě větším, resp. **fatálním, problémem** další častý nešvar, který souvisí právě s tímto kolážovitým psaním, a to je **masivní výskyt „falešných parafrází“** – tedy textu téměř doslovně přebraného ze zdroje, ale uvedeného jako parafráze, nikoliv jak doslovná citace. Práce je tak vlastně z

velké části plagiátem (neboť parafráze mají být vlastní text autorky, tedy se tu cizí text vydává za vlastní). Tento fenomén se vyskytuje často, zde jen několik náhodně vybraných příkladů:

- s.17: „Když žraloci nejsou přítomní, želvy se soustředí na kvalitní a výživné mořské trávy, což může vést k poškození zdravých habitatů. Naopak v oblastech s přítomností žraloků tygřích se želvy krmí na širším území, což pomáhá zachovat lokální ekosystémy.“
 - Orig.: „In tiger shark absence, the turtles graze on the high quality and nutritious seagrass destroying the vital habitat. When tiger sharks are present in that area, turtles however graze on broader area and not on only a single region.“
- s.19: „Živočichové, jako je fytoplankton, kteří žijí v povrchových vodách takto získávají živiny, které jsou pro ně potřebné k vyšší produktivitě. Fytoplankton z atmosféry odebírá oxid uhličitý a produkuje kyslík, stejně jako rostliny“
 - Orig.: „This aids creatures living in the ocean’s surface water, like phytoplankton, by getting the nutrients they need to be more productive. Like plants on land, phytoplankton can pull carbon dioxide from the atmosphere and produce oxygen.“
- s.23: „Zvyšující se četností a závažností blednutí korálů se zvyšuje riziko vyhynutí žraloka krátkoocasého (...). Jeho výskyt se v posledních 15 letech signifikantně zmenšil, a jeho stav byl změněn z VU na CR. Tento pokles je ještě více podpořen kombinací dalších faktorů, jako je právě nadměrný odlov, destruktivní rybářské praktiky a pokračující pokles kvality prostředí“
 - Orig.: „the increasing frequency and severity of coral bleaching are implicated in the elevated extinction risk of the Shorttail Nurse Shark. This tropical shark has declined significantly over the past 15 years, resulting in a genuine change in status from VU to CR. This population reduction is suspected to be caused by a combination of overfishing, destructive fishing practices, and a continuing decline in habitat quality....“
- s.37: „V posledních desetiletích dochází ke zvýšení mezinárodního zájmu o ochranu populací žraloků, (...) Vybrané druhy žraloků jsou rovněž zařazeny do seznamů Úmluvy o mezinárodním obchodu s ohroženými druhy (CITES), čímž se reguluje jejich mezinárodní obchod. (...) Převážná část mezinárodních opatření se však zaměřuje na druhy s významem pro komerční rybolov, zatímco druhy obývající pobřežní a útesové ekosystémy jsou často opomíjeny “
 - Orig.: „In recent years, international efforts to amend shark fisheries management have intensified (...) several shark species are now subject to trade restrictions under the Convention on International Trade in Endangered Species of Wild Fauna and Flora (CITES) [4]. However, international management strategies have focused

primarily on the reduction of overfishing of a few oceanic species [5], [6]. Sharks living primarily in coastal and reef habitats are rarely subject to specific catch limitations“

- s. 40: „Pozorování v letech 2011-2018 v zátocě Gansbaai v Západním mysu, která je pro tento druh horkou lokalitou, byly použity pro identifikaci některých možných příčin těchto úbytků“
- Orig: „Data on sightings from 2011 to 2018 in Gansbaai, a white shark hotspot on the Western Cape, were used to determine some of the possible causes of the decline in white sharks in South Africa.“

Opět, vzhledem k tomu, že se zřejmě jedná o poměrně častý fenomén, nabízí se i obecnější otázka, kde autorka mohla nabýt dojmu, že toto je správný způsob parafrázování, a proč neovládá základy citační etiky. Nemůžu posoudit, co si studentka odnesla ze studia a jestli byla práce dostatečně konzultována s vedoucím. Bohužel, odpovědnost nese v posledku sama, a proto také hodnotím formální práci se zdroji jako nedostatečnou.

Zanedbání citační etiky ještě podtrhuje fakt, že **některé zdroje chybějí v seznamu** zdrojů (Holcomb, 2023; Pollom, 2019; Meyers et al., 2007), **někde** zdroj chybí **úplně** (dvě věty o výzkumech v pacifických koralových útesech na s. 34) **a některé** zdroje jsou **uvedeny špatně**, například (opět relativně náhodný výběr):

- s. 22, první odstavec: tvrzení z něho nejsou v odkazovaném zdroji Oliver et al., 2015
- s. 22 – Pollom et al.: opět jsem tam taková tvrzení nenašel
- s. 39 – Hammerschlag, 2019: má být Hammerschlag, 2025

3. HODNOCENÍ FORMÁLNÍ STRÁNKY PRÁCE

Jazyková a stylistická úroveň, srozumitelnost textu	D
Formální náležitosti a grafická úprava	A

Zdůvodnění hodnocení formální stránky práce:

Práce je psaná **dobrou, odborně adekvátní češtinou** bez většího množství gramatických chyb. Stylisticky je těžké práci posuzovat, neboť práce trpí obvyklým problémem kolážovitých textů – její **styl je velmi nesourodý**, poplatný vždy tomu-kterému zdroji, z kterého autorka čerpá. Pokud bych měl hodnotit **vlastní text** autorky (tedy Úvod, a kap. 1, 8 a 9), **je jazykově i stylisticky pěkný** a na úrovni adekvátní bakalářské práci.

Relativně často se však tvrzení v textu opakují:

- Úvod 3.1 je vlastně opakováním toho, co už bylo v úvodu kap. 3 a v části 2.2.
- Informace o tom, jak žraloky ovlivňují populace želv a „mořských krav“ a ty pak zas porosty mořských travin, je v textu celkem 5-krát, pokaždé vyložena jakoby prvně.

- Celý poslední odstavec kap. 5 je téměř doslovné zopakování toho, co jsme už mnohokrát v práci četli.

Po formální stránce je práce na dobré úrovni, má adekvátní rozsah a graficky je hezky upravená (jen ty přetékající nadpisy v obsahu by to chtělo lépe zarovnat).

4. OTÁZKY K DISKUSI PŘI OBHAJOBĚ

- Kde / z čeho / od koho se autorka naučila „parafrázovat“ tímto způsobem? A nesetkala se s vysvětlením nebo ukázkami jak správně pracovat se zdroji během studia (třeba na předmětu Zásady odborné práce)?
- Jak autorka rozumí metodě „analytické rešerše“ a v čem podle ní spočívá analytická práce, kterou při psaní vykonala.
- V kap. 1 je jako metoda práce uvedena také „analýza dat“. Kde v práci ji najdeme, co jsou ty analyzovaná data a v čem spočívá jejich analýza. Možná jsem jen nepozorný a nevšiml jsem si toho, nebo něčemu nerozumím správně.

5. CELKOVÉ HODNOCENÍ PRÁCE

(Váhy kritérií nejsou určeny a celkové hodnocení není průměrem hodnocení dílčích.)

Shrnující komentář (povinný):

Bakalářská práce Jany Zábojníkové je tematicky zajímavá, postavená na velkém množství solidních akademických zdrojů a pěkně shrnuje tematiku dopadů lidské činnosti na populace žraloků, zejména těch velkých, kteří zaujímají roli vrcholových predátorů.

je však bohužel příkladem typického, chronického problému závěrečných prací: je psaná jakožto koláž úryvků přebraných ze zdrojů, nalepených jeden za druhý, téměř bez vlastního tvůrčího vkladu, kritického odstupu a analytické práce. Navíc závažně porušuje citační etiku (falešné parafráze, chybějící zdroje, špatně uvedené zdroje).

To je velká škoda, obzvlášť protože autorka v závěrečných dvou kapitolách ukazuje, že dokáže tvořit solidní vlastní text.

Tato kombinace vytváří velmi komplikovanou (i když typickou) situaci. Osobně si myslím, že by práce takto závažně porušující citační etiku neměly být obhájeny. Zároveň, autorka si očividně dala s textem hodně práce a je otázkou, proč je text psaný tímto způsobem. Hodnotím tedy spíš zhovívavě a nechávám na posouzení komise na základě diskuse na obhajobě. Pokud by autorka práci neobhájila, rád ji nabídnu konzultace k tomu, jak ji při přepracování zlepšit.

Práci k obhajobě

Doporučuji

Navrhuji celkové hodnocení

E-F

DATUM: 12. května 2025

PODPIS: _____